

שנה אחרי הביקור

הוא מזדקר

כהר שניא בנוף ההיסטוריה

יתכן שזהו טיבעם של מאורעות היסטוריים גדולים: שהם יוצרים מציאות חדשה שבה נראה המעשה החרגי בדעיכה כטיבעי לגמרי.

שבועיים לפני בואו של אנוור אל-סאדאדא דאת לירושלים, נראה מעשה כזה כבלתי אפשרי, כפרי דמיונו של מחבר ספרי מדעי בדיוני.

השבוע עבר יום-השנה של מעשה זה בלי ציון מיוחד. לא ננאמו נאומים, לא הוקדשה לו תשומת-לב מיוחדת בכלי-התיקשורת.

בעיני הישראלי בנובמבר 1978, לא היה דבר טבעי יותר מאשר ביקורו של נשיא ערבי בישראל.

צחוק ודמעות. אותו ישראלי התרגש ב-19 בנובמבר 1977, כפי שלא התרגש אולי מימיו.

הוא ישב מרותק למקלטי-הטלוויזיה, כי אשר נפתחה דלת המטוס המצרי בלוד, וחצוצרות צה"ל הריעו לכבודו של נשיא המדינה האוייבת, שפקד ארבע שנים לפני כן לתקוף את צה"ל.

האורח שתה בצמח כל מילה שיצאה מפי אל-סאדאדא בכנסת, התרגש עד דמעות למראה הנשיא המצרי במוסד יד ושם, התגלגל מצחוק כאשר התלוצץ המצרי עם

אנוור אל-סאדאדא מגיע ינמדיהתעיפה כןגוריון: 19.11.78

מה שנראה כבואו של משיח —

טענה כלפי אל-סאדאדא, הרי דווקא בכיוון ההפוך: על שלא היה די עיקבי ועיקש בעמידה על דרישות אלה.

ההסכם שהושג בקמפ-דייוויד, והנמצא עתה על האובניים בושינגטון, הוא למעשה שלום נפרד, אף כי אל-סאדאדא עשה את הכל כדי למנוע רושם זה. דרישתו לחייב את ממשלת-ישראל ללוחזמנים לכינון המימשלה-העצמי בגדה המערבית וברצועת-ער, הוא המאמץ האחרון בכיוון זה. בהיעדר דר לוחזמנים כזה, המפיה רוח-חיים בי התחייבות לגבי הגדה ועזה, נותר ההסכם הישראלי-מצרי כאקט מוחלט של שלום נפרד.

הם ההישגים שהשיג אל-סאדאדא בקמפ-דייוויד עבור העם הפלסטיני עלולים להירשאר ריקים מתוכן ממשי, ואף להיראות כך, אם לא יכלל בהסכם דבר שיחייב את ממשלת-ישראל למלא אותם בתוכן, גבולות ה-4 ביוני 1967 אמנם מרומזים בהסכמי קמפ-דייוויד, אך בהסכמי-השלום הסופי עם מצריים מדובר רק על הגבול הבינלאומי בסניו.

אל-סאדאדא שילם מחיר זה, כדי להשיג את השלום עם ישראל, בבירכת האמריקאים. זהו מחיר כביר. בעיני מיליוני ערי-ביים, נראה מעשהו כאקט של בגידה — לא מפני שעשה שלום עם ישראל, אלא מפני שהוציא את מצריים מחזית-המילחיה מה מבלי שכל שכנותיה של ישראל, ובי עיקר הפלסטינים, באו על סיפוקם.

מחיר כביר, גם מבחינה זו אין כל דמיון בין הקורבן שהביא בגין ובין זה של אל-סאדאדא.

שני המנהיגים הקריבו, על מיזבח השלום, את האידיאלוגיות של אתמול, סיסמות מקודשות ומושגים שדבקו בהם במי שך כל חייהם.

לשני המנהיגים יש בבית אופוזיציות קטנות של קומוניסטים, לאומנים וקנאים דתיים. כל אחד מהם פותר בעייה זו בשיר טות משלו (ראה עמודים 27-29). לכל אחד משניהם יש בעמו רוב גדול התומך במדיניות השלום.

אך בעוד שבגין יכול לסמוך גם על תמיכת הרוב המכריע של העם היהודי בעולם, נתקל אל-סאדאדא בהתנגדות כימעט טוטאלית בעולם הערבי. אף מנהיג ערבי אחד מתוץ למצריים אינו תומך בהסכמי קמפ-דייוויד, וגם ידידיו הטובים ביותר של אל-סאדאדא, כמו מלך מארוקו, סבורים שוויתר על דברים שאסור היה לו לוותר עליהם.

המוני העולם הערבי, וכימעט כל העם הפלסטיני, רואה בו בוגד.

זהו מחיר נורא. הוא עולה בהרבה על הקשיים שאל-סאדאדא עצמו ציפה להם, כשיצא לדרכו. הוא יעיב על עתיד הש-

הגיבור הוא היוצר את הנסיבות. מעשהו של אל-סאדאדא יכול לספק את התשובה לשאלה. הנסיבות לכריתת שלום בשלום במצריים, כתוצאה מתהליכים שונים. אך רק אדם מיוחד-במינו יכול היה להחליט לבקר בבירת הארץ האוייבת, בעיצומו של מצב-מילחמה, בלא השגת הסכם מלא מוקדם.

עיקבי ער הפוף. במהלכה של שנה של משא-ומתן, משברים ומשברונים, כוירסה המעשה המקורי במעטה עבה של דבר-רית-עמולה, חששות, ספקות, האשמות וטענות. באווירה של משא-ומתן, זה טבעי. אך המבט החודר מבעד למעטה זה מגלה כי אנוור אל-סאדאדא נשאר עיקבי בגישתו למן היום הראשון. הוא לא העלה במשך השנה, ואף לא בשבוע האחרון, שום דרישה או תביעה שלא היתה כלו לה עוד בנאומו הגדול בכנסת.

כבר אז אמר בצורה חדי-משמעית כי לא יסכים להסכם נפרד עם ישראל, ושגם אין בעיניו ערך להסכם כזה, אף לא לישר-אל. הוא אמר שיש להעניק לעם הפלסטיני את הזכות להגדרה עצמית, וכי על ישראל להחזיר לערבים את כל השטחים שכבשה במלחמת ששת-הימים, וביכללם ירושלים המיווחרת.

לא היתה כל זכות למישהו בישראל להתמרמר או להתפלא על כך, שאל-סאדאדא העלה דרישות אלה שוב ושוב, ואף חזר עליהם השבוע. אדם ביכלל יכולה להיות

אל-סאדאדא נואם בכנסת: 20.11.78

— הפך בדעיכה מעשה שיגרת

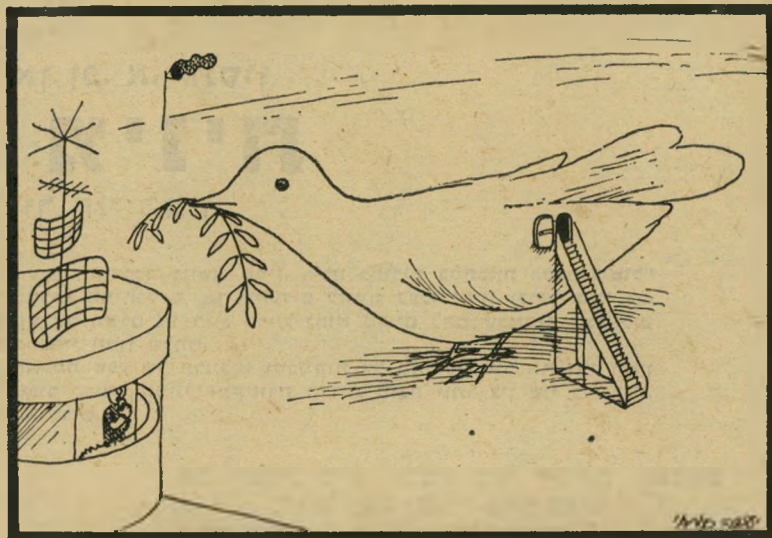
גולדה מאיר, עלו כאשר סקר את מיש-מרה-הכבוד של צה"ל והצדיע לדגל הישראלי.

אז שררה ההרגשה שהגיעו ימי המשיח. השבוע נראה בואו של המשיח כדבר ש-בשיגרה.

אחד בדורו. אולם ביקור אל-סאדאדא בירושלים יישאר לעד רשום בתולדות העמים, כמעשה מיוחד-במינו, מקורי וחסרי תקדים.

ברבות הימים התגלה ועוד יתגלה כי קדמו לכך מהלכים סודיים, וכי חלקו של מנחם בגין במהלכים אלה לא היה קטן. אך בכל זאת יישאר הביקור עצמו בבחינת אקט אישי, שאין דומה לו. המעשה והר איש ראויים לאותו התואר: אחד בדורו. כל מנהיג יכול להחליט, אחרי שנים רבות של מלחמה, כי הגיעה השעה לעשות שלום. כל מנהיג יכול ליוזם מהלכים, שיקרבו מטרה זו. אך מעשהו של אל-סאדאדא עצר את גשימת העולם, מפני שהיה נועז מאין כמוהו. היתה טבועה בו חותמת של אישיות מיוחדת מאד.

מזה מאות בשנים סוער הוויכוח בין ההיסטוריונים הטוענים כי הנסיבות יוצרות את הגיבור, ובין עמיתיהם הטוענים כי

„ההמראה תתעכב — יש ערפל!“